

Vergaderjaar 2007–2008

LVII

Debat over de «Stand van mensenrechten en democratie in Europa» in de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa

A

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 10 oktober 2007

De vaste commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties¹ heeft naar aanleiding van een debat over de staat van de mensenrechten en democratie in Europa in de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa op 18 april 2007 bij brief van 22 juni 2007 aan de minister van Buitenlandse Zaken een regeringsreactie gevraagd op een aantal rapporten.

Deze regeringsreactie is door de minister van Buitenlandse Zaken bij brief van 5 oktober 2007 toegezonden.

De commissie brengt hierbij verslag uit van het aldus gevoerde schriftelijke overleg.

De griffier van de commissie,
Hester Menninga

¹ Samenstelling:

Leden: Holdijk (SGP), Van der Linden (CDA) (voorzitter), Bemelmans-Vidéc (CDA), Van de Beeten (CDA), Broekers-Knol (VVD) (vicevoorzitter), Ten Hoeve (OSF), Kneppers-Heynert (VVD), Russell (CDA), Van Driel (PvdA), Eigeman (PvdA), Engels (D66), Peters (SP), K. G. de Vries (PvdA), Haubrich-Gooskens (PvdA), Reuten (SP), Schaap (VVD), Smaling (SP), Koffeman Böhler (GL), Van Bijsterveld (CDA), Strik (GL), Kuiper (CU), Duthler (VVD), Vliegenthart (SP), Lagerwerf-Vergunst (CU), Yildirim (Fractie-Yildirim).

BRIEF AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Den Haag, 22 juni 2007

Op 18 april jl. is in de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (PACE) voor de eerste maal een debat gevoerd over de staat van de mensenrechten en democratie in Europa. Ten grondslag aan dit debat lag het rapport «the state of human rights and democracy in Europe» en het meest recente jaarlijkse rapport van de monitoring commissie van de PACE. In deze rapporten wordt tevens aandacht besteed aan de situatie in Nederland met betrekking tot democratie en mensenrechten.

De commissie Europese Samenwerkingsorganisaties van de Eerste Kamer der Staten-Generaal is voornemens een openbare bijeenkomst te organiseren over de waarborging en promotie van democratie en mensenrechten, onder andere op basis van de bovengenoemde rapporten. Ter voorbereiding op deze bijeenkomst, alsmede ten behoeve van een adequate behandeling en implementatie van de aan Nederland gerichte aanbevelingen uit de rapporten, zou de commissie van de regering graag een reactie ontvangen op de rapporten, met bijzondere aandacht voor de passages die betrekking hebben op de nationale situatie.

Wij zien deze regeringsreactie, mede gelet op uw betrokkenheid bij dit onderwerp, graag aan het begin van het volgend parlementair jaar tegevoet,

Voorzitter van de commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties van de Eerste Kamer der Staten-Generaal,
P. R. H. M. Van der Linden

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Den Haag, 5 oktober 2007

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Met verwijzing naar uw brief van 22 juni 2007 met kenmerk 138488U heb ik de eer u de regeringsappreciatie van het debat over de «stand van mensenrechten en democratie in Europa» in de Parlementaire Assemblée van de Raad van Europa (PACE) aan te bieden.

In deze brief wordt ingegaan op de analyse van de stand van de mensenrechten en democratie door de PACE en de daarop gebaseerde aanbevelingen. Vervolgens wordt hiervan een regeringsappreciatie gegeven. Tot slot wordt ingegaan op de specifiek aan Nederland gerichte aanbevelingen.

De minister van Buitenlandse Zaken,
M. J. M. Verhagen

Inleiding

Op 18 april 2007 organiseerde de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (hierna: Assemblee of PACE) op initiatief van haar voorzitter René van der Linden een debat over de «stand van mensenrechten en democratie in Europa». Aan dit eerste debat in zijn soort – dat een jaarlijks terugkomend evenement moet worden – namen vooraanstaande mensenrechtenorganisaties en beschermers deel van binnen en buiten de Raad van Europa (hierna: RvE)¹.

Het debat werd gevoerd op basis van drie rapporten. Zoals gebruikelijk heeft de Assemblee de discussie over deze rapporten afgesloten met het aannemen van resoluties over de staat van mensenrechten en democratie in Europa, de voortgang van het PACE toezichtmechanisme en concrete aanbevelingen inzake mensenrechten en democratie in Europa².

Aanbevelingen van de Parlementaire Assemblee

De Assemblee geeft zich rekenschap van hetgeen in Europa is bereikt op het gebied van mensenrechten en democratie, maar wijst tegelijkertijd op de noodzaak voor blijvende aandacht en inzet omdat de bescherming van mensenrechten en de bestendinging van het democratisch bestel een doorlopend proces is. Bovendien is er een te grote kloof tussen de normen op papier en de situatie in de praktijk. Nieuwe uitdagingen die de 21e eeuw met zich meebrengt versterken deze discrepantie.

Mensenrechten

De PACE spreekt haar grote zorg uit over voortdurende en ernstige schendingen van mensenrechten op tal van terreinen. Problemen die de Assemblee signaleert betreffen onder andere de onvolkomen handhaving van de rechtsstaat gekoppeld aan corruptie en straffeloosheid. Daarnaast is er op plaatsen in Europa – met name in als «zwarte gaten» gekenmerkte regio's – nog sprake van politieke processen, verdwijningen, extrajudiciële moorden, foltering en gebrekkige detentieomstandigheden. Ook het beknotten van mensenrechten en de positie van mensenrechtenactivisten en de vrijheid van meningsuiting die onder druk staan, hebben de aandacht van PACE. De rechten van migranten in de breedste zin van het woord en de positie van ontheemden zijn eveneens punten van aandacht. In het verlengde daarvan maakt men zich zorgen over groeiende xenofobie, discriminatie en intolerantie in de vorm van cultureel racisme, gebrekkige minderhedenbescherming, antisemitisme, islamofobie en uitsluiting van Roma. De Assemblee vraagt ook aandacht voor mensenhandel, prostitutie, de rechten van kinderen en ouderen en de positie van vrouwen. Tot slot wijst de PACE op duurzame ontwikkeling als speerpunt voor het recht op een leefbare omgeving.

Democratie

Ook het functioneren van de democratie wordt in de ogen van de Assemblee geconfronteerd met nieuwe uitdagingen. Hedendaagse problemen kenmerken zich door een groeiend democratisch tekort. Daarbij komt dat traditionele politieke instituties gebrekkig functioneren. Politieke partijen worden in hun agendabepalende rol naar de kroon gestoken door de media. Hierdoor komt de politieke aandacht steeds meer te liggen op persoonlijkheden en minder op probleemoplossing. De opkomst van grote media imperia tast bovendien de pluraliteit in de berichtgeving aan. Ook basisprincipes als de scheiding der machten, politieke vrijheid, transparantie en verantwoordelijkheid staan onder druk. De Assemblee maakt zich bovendien zorgen om gerapporteerde schendingen van de vrijheid van meningsuiting en vergadering en het gemis van eerlijke en vrije

¹ O.a. de Hoge Commissaris voor de Rechten van Mens van de Verenigde Naties Louise Arbour, President Jean Paul Costa van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM), Secretaris Generaal Irene Khan van Amnesty International, Directeur Kenneth Roth van Human Rights Watch, Menserechtencommissaris Thomas Hammarberg, Secretaris Generaal Terry Davis van de RvE en vertegenwoordigers van het Congres voor Lokale en Regionale Overheden in Europa (hierna: Congres of CLRAE), de Venetië Commissie, het Europees Comité voor Sociale Rechten (hierna: ECSR), het Europees Comité ter Voorkoming van Foltering (hierna: CPT), de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (hierna: ECRI) en het Adviescomité inzake nationale minderheden.

² Documenten: «*State of human rights in Europe*» (doc. 11202), «*State of democracy in Europe*» (doc. 11203) en «*Progress of the Assembly's monitoring procedure*» (doc. 11214) resoluties over de staat van mensenrechten en democratie in Europa (1547(2007) en de voortgang van het PACE toezichtmechanisme (1548(2007) en concrete aanbevelingen inzake mensenrechten en democratie in Europa (1791(2007)).

verkiezingen. Al met al groeit de kloof met de burger en het wantrouwen jegens de politiek, waarbij politieke desinteresse, voortdurende discriminatie en achterstelling van vrouwen, het ontbreken van stemrecht voor buitenlanders en het hanteren van hoge kiesdrempels leiden tot een dalende verkiezingsdeelname.

Bevindingen toezichtcomité

Dat er in Europa nog altijd problemen zijn op het gebied van mensenrechten en democratie blijkt ook uit het jaarverslag van de activiteiten van het toezichtcomité van de PACE¹ en de daaraan verbonden resolutie², waarin wordt stilgestaan bij de resultaten van tien jaar toezicht op twintig landen³. Op basis van de doorlopende dialoog met de autoriteiten en gebruik makend van de contacten die de Assemblee onderhoudt met de nationale parlementen, heeft de PACE met name in de voormalige Oost-bloklanden kunnen bijdragen aan noodzakelijke hervormingen. Tegelijkertijd is er sprake van voortdurende problemen, bijvoorbeeld op het gebied van bevroren conflicten, verkiezingen, de rol van de oppositie, grondwettelijke hervormingen, lokale autonomie, het maatschappelijk middenveld, de rechtsstaat, corruptie, detentieomstandigheden, mensenrechten, discriminatie, mediavrijheid en de vrijheid van meningsuiting.

Aanbevelingen PACE

De uit de resoluties voortvloeiende aanbevelingen van de PACE staan naar eigen zeggen in het teken van «*turning words into deeds*». Het Comité van Ministers (hierna: CM) en de lidstaten wordt verzocht om een snelle implementatie van de besluiten van de Derde Top van de RvE (mei 2005 te Warschau), met speciale aandacht voor de effectiviteit van het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens (EVRM), het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en andere toezichtmechanismen, voor de assistentie en voorlichtingsactiviteiten van de RvE en voor de samenwerking tussen de RvE en de Europese Unie (EU), inclusief de toetreding van de EU tot het EVRM.

Aanbevelingen mensenrechten

Op het gebied van mensenrechtenbescherming verzoekt de Assemblee onder andere op korte termijn actie ter bestrijding van gedwongen verdwijningen, onrechtmatige executies en geheime detentie. Verhoogde aandacht dient er te zijn voor de mensenrechtensituatie in Wit-Rusland en de overige zogeheten «zwarte gaten» opdat ook daar mensen kunnen rekenen op een volwaardige bescherming. Om systematische mensenrechtenschendingen op effectieve wijze aan te pakken wordt voorgesteld om te bezien op welke wijze de Assemblee onderzoeksbevoegdheden kan krijgen, vergelijkbaar met het houden van parlementaire enquêtes. De PACE roept tevens op tot volledige implementatie van de uitspraken van het EHRM. Voorts is de PACE van mening dat richtlijnen moeten worden opgesteld op het gebied van het voorkomen van straffeloosheid en ter bescherming van mensenrechtenactivisten. In de strijd tegen het terrorisme dient beknotting van de mensenrechten voorkomen te worden door middel van toezicht op nationale wet- en regelgeving terzake. Diversiteit, tolerantie en de interculturele dialoog dienen bevorderd te worden, alsook de bescherming van sociaal kwetsbare groepen en migranten in de breedste zin van het woord. Gezien de complexiteit van het migratievraagstuk streeft de Assemblee naar de oprichting van een «*European migration observatory*», dat zich moet bezighouden met alle aspecten van migratie en de situatie van migranten. Huiselijk geweld moet beteugeld worden en leefbare woonomgeving bevorderd. Met het oog op de bevordering van sociale rechten worden lidstaten en de Europese Unie verzocht

¹ Doc. 11214.

² Doc. 1548 (2007).

³ Toezicht op Estland, Roemenië, Tsjechië, Litouwen, Slowakije, Kroatië en Letland is afgerond. Met Bulgarije, Macedonië en Turkije wordt nog een post-monitoring dialoog gevoerd. Albanië, Armenië, Azerbeidzjan, Bosnië en Herzegovina, Georgië, Moldavië, Monaco, de Russische Federatie, Servië en Oekraïne worden nog actief begeleid bij de nakoming van hun RvE-verplichtingen.

toe te treden tot het Europees Sociaal Handvest en de collectieve klachtenprocedure. Meer in het algemeen plaatst de Assemblee een oproep aan de lidstaten om de belangrijkste juridische instrumenten te ondertekenen en te ratificeren zonder voorbehouden en beperkende interpretatieve verklaringen en de reeds bestaande voorbehouden en beperkende interpretatieve verklaringen in te trekken.

Aanbevelingen democratie

Ter bestendinging van het democratisch *acquis* wordt de ontwikkeling van richtlijnen voorgesteld om de vrijheid van meningsuiting en de pluraliteit in de media, alsook de vrijheid van vergadering te waarborgen. Gedacht wordt verder aan verlaging van de minimum leeftijd voor kiesrecht, het elimineren van «*family voting*» en het bevorderen van de mogelijkheid tot stemmen op afstand. Het op lokaal en regionaal niveau uitbreiden van het stemrecht naar legaal verblijvende immigranten, met name uit andere RvE-landen, wordt aanbevolen. Een evenwichtige participatie van mannen en vrouwen en het hanteren van kiesdrempels niet hoger dan 3% strekt eveneens tot aanbeveling, evenals de introductie van vormen van directe democratie. Andere maatregelen die worden voorgesteld betreffen het onderzoeken of bepaalde (grond)wettelijke regelingen over bijvoorbeeld erfopvolging en de lengte van zittingstermijnen nog voldoen aan de democratische principes, het handhaven van de principes vervat in het Europees Handvest inzake lokale autonomie, de introductie (en mogelijk herziening) van wetgeving ter bestrijding van corruptie en de reglementering van politieke lobbyactiviteiten om de transparantie en verantwoordelijkheid te verzekeren.

Naast deze aanbevelingen gericht aan de lidstaten, verzoekt de PACE ook het CM om zijn activiteiten ter bestrijding van het waargenomen democratisch tekort te intensiveren in de vorm van normstelling en assistentieverlening. Concrete maatregelen betreffen het opstellen van kaderbeleid inzake mensenrechtenonderwijs en burgereducatie, de versterking van het Forum voor de Toekomst van de Democratie, de versterking van het eigen toezichtmechanisme en dat van het CLRAE en de Venetië Commissie en het veiligstellen van de samenwerking tussen de RvE en de EU op het gebied van democratie. Op intergouvernementeel niveau dienen activiteiten op het gebied van nationaliteitenrecht en goed bestuur en democratie in de informatiesamenleving te worden voortgezet. Een begin moet er gemaakt worden met de ontwikkeling van een juridisch verplichtend document betreffende democratische verkiezingen. Tot slot roept de Assemblee op tot een nieuw toezichtmechanisme inzake vrijheid van meningsuiting en vrijheid van de media en het opstellen van een handvest inzake democratische principes.

Regeringsappreciatie

Terecht wijst de Assemblee op de sleutelrol van de RvE als mensenrechtenwaakhond in Europa: «*had it not been set up in 1949, it would now need to be created*». Met zijn Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, zijn diverse toezichtmechanismen, waaronder het EHRM, zijn democratisch *acquis*, zijn 200 verdragen en zijn vele samenwerkings-, assistentie- en voorlichtingsprogramma's is de organisatie ondanks haar beperkte budget onvervangbaar op het gebied van mensenrechtenbescherming, democratisering en rechtsstaatbevordering.

Uit het initiatief tot een debat over de staat van de mensenrechten en democratie in Europa blijkt de betrokkenheid van de Assemblee bij de bescherming en bevordering van de meest fundamentele Europese waarden. De gedegen rapporten die aan dat debat ten grondslag liggen

brengen de waarnemingen, conclusies en aanbevelingen van de vele toezichtmechanismen van de RvE, inclusief de rapporten van de Assemblee zelf, op coherente wijze samen. Daarmee vormen zij een uniek naslagwerk op het gebied van mensenrechten en democratie in Europa. Hierin schuilt evenwel ook een risico. Het streven naar alles overziende volledigheid beperkt in zeker opzicht de diepgang van de rapporten. Problemen worden – in tegenstelling tot wat gebruikelijk is in Assembleerapporten – niet tot de bodem uitgediept, maar slechts oppervlakkig belicht, waarbij al gauw een onwerkbaar proliferatie aan aanbevelingen zonder de noodzakelijke regionale en contextuele focus tot stand komt.

De regering is ook zeer te spreken over het feit dat de Assemblee een en ander in zijn resoluties in de context plaatst van de besluiten van de Derde Top. De thematiek van het debat over mensenrechten en democratie sluit aan bij de aldaar overeengekomen (middel)lange termijn visie voor de organisatie, gericht op de bevordering van mensenrechten, democratie en rechtsstaat. De regering ziet daarom in de aanbevelingen van de Assemblee een bevestiging van het belang van verdere implementatie van de besluiten van de Derde Top opdat de RvE en al zijn lidstaten nog beter en efficiënter kunnen bijdragen aan de mensenrechtenbescherming in en democratisering van Europa.

De Nederlandse opstelling in de RvE wordt tevens bepaald door het mensenrechtenbeleid als integraal onderdeel van het buitenlands beleid, waarbij het fundament ligt bij de universaliteit van mensenrechten. Niet alleen gelden mensenrechten voor ieder individu, ook elke lidstaat dient zich evenzeer gebonden te weten door internationaalrechtelijke verplichtingen, die de mensenrechtenbescherming van burgers waarborgen. Nederland besteedt in de komende jaren in het buitenlands beleid meer aandacht aan mensenrechten, waaronder de rechten van vrouwen, vrijheid van godsdienst en overtuiging, non-discriminatie en de relatie tussen mensenrechten, vrede en veiligheid. De regering is van mening dat de bescherming en bevordering van burgerlijke en politieke vrijheden van essentieel belang is om een stabiele, democratische Europese ruimte te kunnen waarborgen.

Zoals bekend streeft Nederland in lijn met de besluiten van de Derde Top naar een verdere concentratie van de RvE op zijn kerntaken, een versterking van het EHRM en de verankering van de RvE in de Europese architectuur van begin 21e eeuw. De RvE dient nog meer te gaan doen waar het goed in is, waarbij de juiste balans tussen de normstellende, toezichthoudende en assistentieverlenende functie van de RvE voorop staat. Een inflatie van normen dient voorkomen te worden. Normstelling dient zich te beperken tot de kerntaken, te voorzien in een daadwerkelijke lacune en bij te dragen aan een effectievere mensenrechtenbescherming. Gewaakt moet worden voor een bureaucratische proliferatie van normen en daaraan gekoppelde toezichtmechanismen en rapportageverplichtingen. De regering ziet meer in een versterking, stroomlijning van het bestaande onafhankelijke en zeer deskundige toezicht dat de organisatie houdt op de naleving van de verdragsrechtelijke verplichtingen. Voor een effectieve mensenrechtenbescherming en een voortdurende democratisering dient dit toezicht in de ogen van de regering hand in hand te gaan met de assistentieverlenende activiteiten van de organisatie zodat met het oog op versterkte naleving van de verdragsverplichtingen gevolg gegeven kan worden aan de aanbevelingen die uit dit toezicht voortvloeien.

Daartoe is tijdens de top een uitgebreid Actieplan aangenomen waarmee in grote lijnen tegemoet is gekomen aan de zorgen van de Assemblee. Zo heeft de Groep van Wijzen belast met het bestuderen van de effectiviteit van het RvE mensenrechtensysteem in november 2006 zijn aanbevelingen

ter ontlasting van het EHRM gepresenteerd. Ondanks het feit, dat dit rapport ervan uitging dat Protocol 14 bij het EVRM in werking zou treden, hetgeen helaas nog niet het geval is, is toch in de eerste helft van dit jaar een begin gemaakt met het bestuderen van het rapport. Het bureau van de Mensenrechtencommissaris en het secretariaat van het CPT zijn sinds de Derde Top financieel versterkt, en ook in het kader van de RvE-begrotingsonderhandelingen voor 2008 wordt verdere versterking overwogen. Nederland draagt door middel van een vrijwillige contributie reeds bij aan de mensenrechtenactiviteiten van de RvE en zal dat in de toekomst ook blijven doen. Met behulp van externe financiering (waaronder de EU) heeft de RvE in een tiental landen, alsook Zuidoost Europa hervormingsprogramma's in het gevangeniswezen gelanceerd. Na drie bijeenkomsten raakt het Forum voor de Toekomst van de Democratie steeds verder ingebed in de RvE.

Verschillende intergouvernementele stuurcomités werken daarnaast aan beleidsontwikkeling en normstelling op een grote verscheidenheid van onderwerpen, van bescherming van mensenrechtenactivisten tot de vrijheid van meningsuiting en van de juridische status van niet-gouvernementele organisaties tot lokale en regionale autonomie. Tevens is er aandacht voor onder andere terrorismebestrijding, personenverkeer, seksuele exploitatie van kinderen, de effectiviteit van nationale rechtssystemen, nationaliteitsrecht, corruptie en het witwassen van geld, *cybercrime* en goed bestuur in de informatiesamenleving, de promotie van democratisch burgerschap in het onderwijs, jeugdsamenwerking, culturele diversiteit, de interculturele- en interreligieuze dialoog, sociale cohesie, de gelijkheid man-vrouw, duurzaamheid, sport, migratie en (volks-)gezondheid. Meerjarenprogramma's zijn er onder andere op het gebied van discriminatie van Roma, huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen, mensenhandel en de positie van kinderen.

Noemenswaardig is ook de voortgang die is geboekt op het gebied van de samenwerking tussen de RvE en andere internationale organisaties. Samenwerking tussen de RvE en de OVSE neemt concrete vormen aan op basis van de gemeenschappelijke verklaring terzake en uit zich in de organisatie van gemeenschappelijke activiteiten, met name op het gebied van de bescherming van nationale minderheden, mensenhandel, terrorismebestrijding en de promotie van tolerantie. Een op 23 mei 2007 afgesloten Memorandum of Understanding voorziet in de verdere intensivering van de samenwerking tussen de RvE en de EU en markeert de erkenning van de RvE als hoeksteen van de mensenrechtenbescherming in Europa. Dit zal eveneens tot uitdrukking worden gebracht in een binnenkort nog vast te stellen samenwerkingsovereenkomst tussen de RvE en het nieuwe EU Grondrechtenagentschap. Bovendien zal het CM zich ook in de komende maanden blijven buigen over de aanbevelingen van Minister President Juncker van Luxemburg over de relatie RvE-EU.

Aanbevelingen aan het adres van Nederland

Sinds 2006 brengt het toezichtcomité van de PACE naast rapporten over de 14 formeel onder toezicht gestelde landen ook overzichten uit over de situatie in de overige 33 lidstaten. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van de bevindingen van de verschillende toezichtmechanismen van de RvE. In een cyclus van drie jaar worden zodoende regulier ieder jaar 11 landen onder de loep genomen. Dit jaar bevat de rapportage van de PACE ook een overzicht inzake Nederland. De situatie in Nederland is over het algemeen goed te noemen, zeker in vergelijkend perspectief¹. Vermeldenswaardig is dat de Nederlandse erkenning van de RvE als belangrijk normstellend orgaan in Europa tot uitdrukking komt in het feit dat Nederland partij is bij meer RvE-verdragen dan welke andere lidstaat ook (132).

¹ Van het functioneren van de democratie in Nederland, mensenrechten daar nadrukkelijk onder begrepen, wordt in algemene zin de maat genomen in «De Staat van Onze Democratie 2006» (TK 30 800 VII, nrs. 8 en 51).

Uit de rapporten van de PACE komt ook een beperkt aantal aan Nederland gerelateerde punten van aandacht naar voren en een tweetal direct aan Nederland gerichte aanbevelingen¹. Op het gebied van lokale en regionale autonomie haalt de Assemblee op basis van rapportage van het CLRAE uit 2005² problemen aan omtrent de benoeming van burgemeesters en de belastingautonomie van gemeenten.

Sinds 2001 is de invloed van de gemeenteraad op de uiteindelijke benoeming zodanig vergroot, dat de voorkeur van de raad inzake de te benoemen kandidaat doorslaggevend is. De ruimte voor de Kroon om af te wijken van een aanbeveling van de raad is beperkt tot zwaarwegende gronden. Er is geen ruimte voor de Kroon voor het voeren van een (politiek) benoemingsbeleid.

Overigens heeft het CM op 2 mei 2007 ingestemd met een aanpassing van het zogeheten Charter van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa. Dit Charter kan worden gezien als een soort reglement voor het Congres. Tegelijkertijd heeft het CM ook de Statutory Resolution, op grond waarvan het CLRAE is ingesteld, aangepast. Vastgesteld kan worden dat de aanstellingswijze van onze burgemeesters in overeenstemming is met het herziene Charter. Bijgevolg voldoen de Nederlandse burgemeesters op grond van artikel 2, eerste lid, van het Charter aan de criteria om lid te kunnen zijn van het Congres.

Inzake het lokale belastinggebied in Nederland heeft het Congres in 2005 een aanbeveling aangenomen. Daarin werd de Nederlandse regering gevraagd het eigen belastinggebied van de gemeenten in ons land te verruimen³. In het recent gesloten bestuursakkoord tussen Rijk en VNG zijn beide partijen overeengekomen dat in 2007 een wetsvoorstel zal worden ingediend gericht op afschaffing van de geldende limiet inzake jaarlijkse stijging van de onroerend zaak belasting (ozb). Wanneer het parlement daarmee instemt, zou die afschaffing in 2008 moeten ingaan. Het huidige systeem van limitering van de ozb is gericht op individuele gemeenten. Regering en VNG zijn het er over eens dat de beoogde afschaffing niet mag leiden tot een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk. In verband hiermee zal landelijk een macronorm worden ingesteld. Ingeval van overschrijding van deze macronorm kan het Rijk ingrijpen via correctie van het volume van het Gemeentefonds. Deze afspraak zal in 2010 worden geëvalueerd, zo zijn Rijk en VNG overeengekomen. Bovendien zijn regering en VNG overeengekomen dat het overleg over mogelijke veranderingen in de soorten lokale belastingen zal worden voortgezet.

Uit het aangehaalde tweede rapport over Nederland in het kader van het toezicht door de *Group of States Against Corruption* (GRECO) uit 2005⁴ blijkt dat de corruptiebestrijding in Nederland grotendeels op orde is. Aandachtspunten zijn evenwel het (beperkte) bereik en strafmaat van wet- en regelgeving inzake ontneming van crimineel verkregen middelen, regelgeving inzake belangenverstrengeling van overheidsfunctionarissen en capaciteitsproblemen bij de instanties belast met de opsporing van witwaspraktijken.

Begin 2005 is Nederland voor de tweede maal geëvalueerd door de *Group of States Against Corruption*⁵. Het evaluatierapport geeft een goed beeld van het Nederlandse systeem van corruptiebestrijding. De aanbevelingen raken aan de ene kant een aantal punten in het Nederlandse anti-corruptiebeleid die verbetering behoeven en aan de andere kant punten met een verhoogd risico waar in de toekomst problemen zouden kunnen ontstaan. De aanbevelingen helpen Nederland dan ook bij het verder ontwikkelen van het anti-corruptiebeleid. Over de uitvoering van de aanbevelingen heeft Nederland in april 2007 aan Greco gerapporteerd. Op basis van deze informatie is het «Compliance report» (RC) opgesteld. In de Greco verga-

¹ Zie met name doc. 11214 Addendum en Resolutie 1548(2007).

² CG(12)16 Partie II.

³ Congress Recommendation 180 (2005) on the state of local finances in the Netherlands.

⁴ Zie: Greco Eval II Rep(2005)2.

⁵ Kamerstukken II, vergaderjaar 2005–2006, TK II 30 300 VI, nr. 18.

dering van oktober dit jaar zal het RC worden vastgesteld. Over de uitvoering van alle aanbevelingen en het RC rapport zal de Tweede Kamer worden geïnformeerd.

Ten aanzien van de ten uitvoerlegging van het Europees Verdrag ter Voorkoming van Foltering haalt de PACE het CPT-persbericht aan naar aanleiding van de openbaarmaking van het meest recente uit 2002 daterende CPT-rapport over Nederland. Hieruit blijken er met name problemen omtrent de detentiefaciliteiten en -omstandigheden in de detentiecentra Bon Futuro in Curaçao en Pointe Blanche in Sint Maarten. Inmiddels heeft het CPT opnieuw de situatie in Nederland en op de Antillen onderzocht. Het rapport daarover is later dit jaar of begin 2008 verwachtbaar.

Uit de aangehaalde samenvatting van het tweede ECRI-rapport over Nederland (2001) blijkt Nederland positieve stappen te hebben ondernomen ter bestrijding van racisme en intolerantie. Aandachtspunten zijn discriminatie op de arbeidsmarkt, de effectiviteit van de implementatie van strafrechtelijke bepalingen op het gebied van discriminatie en de multiculturele samenstelling van politiediensten. Inmiddels heeft ECRI een derde bezoek aan Nederland gebracht. Het rapport daarover en de Nederlandse reactie daarop is in mei 2008 verwachtbaar.

Op het gebied van de implementatie van het Europees Sociaal Handvest komen in het PACE rapport op grond van het toezicht van het Europees Comité voor Sociale Rechten (ECSR) aandachtspunten naar voren op onder andere het gebied van het recht op beroepsonderwijs voor non-EU burgers, verschillende aspecten van de immigratiewetgeving, beleid op het gebied van jeugdarbeid, het recht op redelijke arbeidstijden en collectieve arbeidsonderhandelingen. Op het gebied van sociale bescherming is onder andere de positie van zelfstandig ondernemers een punt van aandacht. Op de Nederlandse Antillen en Aruba is sprake van ontoereikend beleid om discriminatie op de arbeidsmarkt te voorkomen en gelijkstelling van mannen en vrouwen te bevorderen. Ook dient er meer te gebeuren om de werkloosheid aan te pakken.

Tot slot roept de Assemblee Nederland op om partij te worden bij een aantal recente RvE-verdragen, zoals de *Civil Law Convention on Corruption* en de *Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism*.

De laatste stand van zaken voor wat betreft de ratificatie van deze (en andere recente en belangrijke) verdragen is als volgt:

Nederland is voornemens toe te treden tot het Civielrechtelijke verdrag tegen Corruptie. Dit verdrag zal eind september/begin oktober voor (stilzwijgende) goedkeuring aan de Staten Generaal worden voorgelegd. Behoudens tegenbericht van de Staten Generaal is het 30 dagen daarna goedgekeurd en kan het worden bekrachtigd.

Het *Additional Protocol to the Convention on cybercrime, concerning the criminalisation of acts of a racist and xenophobic nature committed through computer systems*, is door Nederland ondertekend op 28 november 2003 en zal eind 2007 voor behandeling aan de Rijksministerraad worden gezonden. De *Council of Europe Convention on the prevention of terrorism* is door Nederland ondertekend op 17 november 2005 en zal vóór het eind van 2007 aan de Rijksministerraad worden aangeboden met het oog op ratificatie.

De *Council of Europe Convention on action against trafficking in human beings* is op 17 november 2005 door Nederland ondertekend en zal eveneens vóór het eind van 2007 aan de Rijksministerraad worden aangeboden met het oog op ratificatie.

De *Council of Europe Convention on laundering, search, seizure and confiscation of the proceeds from crime and on the financing of terrorism* is door Nederland ondertekend op 17 november 2005. Dit verdrag zal

eveneens op korte termijn aan de Rijksministerraad worden aangeboden met het oog op ratificatie.

Het meest recente verdrag is de *Council of Europe Convention on the protection of children against sexual exploitation and sexual abuse*. Dit verdrag zal voor ondertekening worden opengesteld tijdens de RvE conferentie van ministers van Justitie van 25–26 oktober 2007 in Lanzarote (Canarische Eilanden, Spanje). Het streven is, dat Nederland dit verdrag dan zal tekenen.